

Iedere Rooms-Katholiek, die zorgen heeft om het gebeuren binnen zijn kerk weet dat er protestanten bestaan. En die mensen leven ook, geloven ook en zijn soms ook gelukkig. Deze Rooms-katholiek weet dus dat hij de kerk kan verlaten. Definitief en voorgoed. Dan zijn de zorgen der kerk zijn zorgen niet meer. En als hij werkelijk van die zorgen af wil, dan kan hij dat dus doen. Zomaar, zonder moeite. Hij hoeft niets daarvoor te doen. Alleen maar ophouden er aan te tillen. Al het andere blijft hetzelfde. En dan voegt hij zich (alleen maar in gedachten, als het openlijke hem te veel wraak van anderen oplevert) bij de protestanten.

En dan komt hij er achter dat de versplintering der protestanten en de opheffing daarvan (oecumene) hen (de protestanten) grote zorgen baart. En hij wéét dat er buitenkerkelijke zijn, voor wie al die problemen niet bestaan. En dan wordt hij (in gedachten alleen, wegens de wraak die dreigt) communist of socialist. En dan ziet hij dat deze mensen strijden en lijden, ageren en betogen en dat ze steeds leven in een wereld die niet is zoals ze wensen. En dat ze geloven in arbeiders-zelfbestuur enz. enz. en dat ze daarvoor ijveren. En hij wéét dat er mensen zijn die lak hebben aan alle sociaal-organisatorische allen-omvattende plannen. Mensen die rustig en gelukkig leven zonder maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef op allen-omvattend nivo. Mensen die alleen maar vriendelijk en behulpzaam zijn bij noden die ze aantreffen. Ze zoeken die noden niet en veroorzaken ze niet. En als de oorlogen komen, komen ze voor deze mensen niet vroeger dan voor alle andere.

En als je eens nadenkt wat er overblijft als je al je zelf-gemaakte sores wegdenkt. Dan is dat niet veel. En als je eens nadenkt wat het dan helemaal wel voorstelt, dat wat je najaagt: een vrouw, een kind, een auto, een carrière. Dan zie je

En dan grijnst de leegte je toe. Want de ruimte om zomaar te leven, zonder zelfgemaakte zorgen en troebelen benoem je, beloeft je als leegte. Niet ingeschakeld zijn in plannen en bewegingen, voor niemand voortdurend nodig zijn, ervaar je als eenzaamheid. Dat is ook wat je wordt aangepraat. Wie alleen is, zonder bindingen met anderen zou eenzaam zijn. Zijn leven is leeg. Vergeet dit stuk propaganda even, onderzoek alle dingen zelf en behoud daarvan zelf het goede.

=o=o=o=o=

Het is begrijpelijk dat er op ieder nivo van betrokken-zijn ('gebonden'-zijn) mensen zijn die over de psychologie van 'de' mens schrijven. Die schrijven over de innerlijke psychische gesteldheid van de mens. De Rooms-katholiek, de protestant, de libertijn, de communist, de anarchist, de politiek geïnteresseerde, de gezelschapsmens, de gehuwde met kinderen, de eenzaam levende vrijgezel. ,

En al die mensen hebben voor hun psychologie slechts de beschikking over hun eigen introspectieve gegevens (hun eigen ervaringen) plus wat iedereen kan zien. En allemaal hebben ze een hoofdstuk "gekken"; "afwijkers"; "bescha- digden"; "gehandicapten". En in dit hoofdstuk bespreken ze de mensen die ze niet begrijpen, die oninvoelbaar, anders, zijn; die het onmogelijke doen.

En wij, lezers van die boeken, voelen ons al of niet, meer of minder aange- sproken (dat is zo ongeveer: beschréven). We herkennen ons zelf er in of niet. Maar we moeten bedenken dat we niet mogen reageren met 'zie je nou wel' of 'die vent is gek'. Nee, we moeten ons er boven uit werken.

We moeten er niet buiten gaan staan, zoals de objectiverende psychologen doen; zij beperken zich tot het weglaten van zelfbeschrijvende componenten uit hun psychologie-boeken.

Daardoor geraakt dat wat voor de mensen nu juist zo belangrijk is (namelijk hoe ze zelf zijn en voelen) buiten de wetenschappelijke aanpak. Waarom zouden we dat nu willen ? Ik wil dat niet.

En daarom denk ik dat we het dan maar eens moesten proberen: ons inleven (echt, niet alleen-maar met woorden) in die mensen die als gek beschreven worden in het boek dat ons zo aanspreekt. En ik denk dat we dan de hele west-europese geschiedenis qua filosofie, achtereenvolgens doormaken. En als we dan eens niet ergens midden in blijven steken, zoals al die -ismen en -dommen, dan komen we verder dan waar de meesten zijn. En dat zou de moeite waard zijn. En dat is "psychologie leren".